

Arviointia ohjaava lainsäädäntö

Oikeudenmukainen arviointi Brahea 18.1.2017

Oppilaan arviointi (PoL 22 §)

- § Pyritään *ohjaamaan ja kannustamaan* opiskelua
- § Kehittämään oppilaan edellytyksiä *itsearviointiin*.
- § Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida *monipuolisesti*.
- § Opintosuoritusten arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä on voimassa, mitä niistä *asetuksella säädetään ja opetushallitus määrää*.
- § Todistuksiin merkittävistä tiedoista päättää opetushallitus.

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

- § rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- § oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- § oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen
- § näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- § arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- § arvioinnin monipuolisuus
- § arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

6.3 Arvioinnin kohteet

- § **Oppiminen arvioinnin kohteena**
- § Opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä.
- § Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin.
- § Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella.
- § **Työskentely arvioinnin kohteena**
- § Taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa
- § **Käyttäytyminen arvioinnin kohteena**
- § Erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin
- § Arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.
- § Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Hallinnon oikeusperiaatteet (Hallintolaki 6 §)

Arvioinnin oikeuden-
mukaisuutta varmistavat
periaatteet

tasapuolisuus
puolueettomuus
suhteellisuus
tarkoitussidonnaisuus
luottamuksensuoja

Terveystiedon arvosan, tuntiosaaminen, kirjalliset näytöt LSAVI/1708/06.06.01./2016

Kantelija esittää tyytymättömyyttään hänen poikansa saamaan terveystiedon arvosanaan 6. Kantelijan mukaan terveystiedon opettaja on painottanut liikaa tuntiaktiivisuutta kurssin arvostelussa. Kantelija toivoo lisäksi, että arviointi olisi oppilaiden oppimista tukevaa eikä opiskelumotivaatiota lannistavaa. Kantelijan mukaan pitäisi olla painavat syyt antaa kurssin arvosanaksi 6, jos kirjallisten tuotosten keskiarvona on 7,9. Arviointi ei ole ollut kannustavaa oppilasta kohtaan. Kantelija katsoo että opettaja on jättänyt huomioimatta oppilaan saamat kiitettävät arvosanat kokonaisarvostelussa. Hyvistä suorituksista tulisi kantelijan mukaan palkita eikä niitä pitäisi mitätöidä.

§ Opettajan mukaan terveystiedon arvosana 6 on muodostunut tuntityöskentelyn ja erinäisten kirjallisten töiden perusteella. Arvioinnissa on painotettu tuntitoimintaa ja tuntiosaamista. Opetuksen alkaessa opettaja on kertonut sekä huoltajille että oppilaille käytettävistä arviointikriteereistä, jolloin oppilaiden ja huoltajien tiedossa on ollut mitä suorituksia opettaja tulee painottamaan.

AVIN RATKASU (LSAVI/1708/06.06.01./2016)

§ Tuntiosaaminen on vaikeammin arvioitavissa kuin koesuoritukset, sillä tuntiosaamisen arviointi perustuu enemmän mielikuviin kuin tarkkaan tietoon oppilaan osaamisesta. Selvää on myös, että arvosana ei voi perustua pelkästään tuntiosaamiseen, vaan oppilaalla tulisi olla mahdollisuus myös muunlaisen näytön esittämisen. Opettajan antaman selityksen mukaan A ei viittaa eikä osallistu toiminnallisiin tehtäviin ja kaipaa opettajan ohjeistusta työhön ryhtymisessä sekä siinä pysymisessä myös yksilö- ja paritehtävien aikana .A on saanut kirjallisen näytön ja tuntiosaamisen keskiarvoksi 6,95. Kaikkien kirjallisten näyttöjen keskiarvo on ollut 7,9. Opetuksessa on painotettu enemmän tuntiosaamista, joka on tapauksessa huomioitu arvosanaa laskevasti. Opettajan ei voida katsoa toimineen virheellisesti pelkästään sen perusteella, että hän on painottanut enemmän tuntiosaamista kuin kirjallista näyttöä. Opettaja on selvityksessään tuonut esille seikkoja, joiden perusteella tuntiosaaminen on arvioitu. Lisäksi hän on kertonut, että arvosanaan on vaikuttanut A:n väliarvioinnin arvosana 5.

LSAVI/1708/06.06.01./2016

§ Opettajan antaman selvityksen perusteella ei voida kiistattomasti osoittaa, että hän olisi toiminut arvioinnissaan ilmeisen virheellisesti. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan arvioinnin *kannustavuuden näkökulmasta arvosanaa 7 olisi kuitenkin voitu pitää myös hyvin perusteltuna* ottaen huomioon, että kirjallisten näyttöjen keskiarvo oli 7,9 ja tuntiosaamisen ja kirjallisten näyttöjen keskiarvokin 6,95. *Tuntiosaamisen vahva painottaminen on aluehallintoviraston käsityksen mukaan oppilaan oikeusturvan kannalta varsin ongelmallista ja edellyttää opettajalta erityistä havainnointikykyä oppilaan työskentelystä tunnilla sekä sitä, että opettaja myös dokumentoi jatkuvasti oppilaiden tuntiosaamista.* Aluehallintovirasto toteaa edelleen, että oppilaalla tulee kannustavuuden näkökulmasta olla mahdollisuus myös korottaa edellistä todistusarvosanaansa enemmänkin kuin yhden numeron verran, jos hänen osaamisensa sitä todella edellyttää. Koska Joonaksen terveystiedon arviointia ei saadun selvityksen perusteella voida kuitenkaan pitää ilmeisen virheellisenä, kantelu ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempään toimenpiteisiin.

Oppilaan arviointi PoA 2. luku

§ 10 § Arviointi opintojen aikana

§ 11 § Opinnoissa eteneminen ja vuosiluokalta siirtyminen

§ 12 § Päätösarviointi, erotodistus ja todistus yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittamisesta

§ 13 § Arvioinnin suorittaja ja tieto arviointiperusteista

§ 14 § Arviointi eräissä tapauksissa

Arviointi opintojen aikana

§ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle tulee antaa todistus, johon merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain tai aineryhmittäin arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet, sekä arvio oppilaan käyttäytymisestä. Opetushallitus määrää, mitkä oppiaineet voidaan arvioida yhdessä.

§ Edellä 2 momentissa tarkoitettu arvio annetaan numeroin tai sanallisesti. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä sekä 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Sanallista arviota voidaan käyttää, jollei opetushallitus toisin määrää:

§ 1) arvioinnissa 1–7 vuosiluokalla;

§ 2) valinnaisena aineena opetetavan aineen tai aineryhmän arvioinnissa;

§ 3) perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden arvioinnissa;

§ 4) niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on, suomen ja ruotsin kieltä lukuun ottamatta, muu kuin opetuksessa käytettävä kieli, päätösarviointia lukuun ottamatta; sekä

§ 5) aina numeroarvostelun lisäksi.

OPS 6.4 Opintojen aikainen arviointi

- § Tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta
- § Kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla
- § Ohjaa ja kannustaa opiskelua ja tukee oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja.
- § Oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina.
- § Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.

OPS 6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

- § **Pääosa luonteeltaan *formatiivista*.**
 - Arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä.
 - Edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa
- § ***Oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi.***
 - Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.
- § ***Laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta.***
 - Ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä.
 - Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi.
 - Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään
 - ✓ mitä heidän on tarkoitus oppia
 - ✓ mitä he ovat jo oppineet
 - ✓ miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan

Opinnoissa eteneminen ja vuosiluokalta siirtyminen

- § Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä eri oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja tai taitoja osoittavan numeron taikka vastaavan sanallisen arvion, siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle.
- § Jos oppilaan suoritus on hylätty
- Tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa aineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot.
 - Mahdollisuus voidaan antaa myös lukuvuoden koulutyön päätyttyä.
- § Voidaan jättää vuosiluokalle
- jos ei ole opintojen aikana eikä erillisessä kokeessa suorittanut 1 momentissa tarkoitettuja eri aineiden opintoja hyväksytysti tai
 - jos sitä on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi pidettävä tarkoituksenmukaisena.
- § Opetushallitus voi määrätä, milloin suorituksen hylkääminen jossakin aineessa ei aiheuta vuosiluokalle jäämistä.
- § Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat

Opinnoissa eteneminen vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa

- § Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.
- § Opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa aineessa. Oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle.
- § Yhdeksännellä vuosiluokalla oppilas luetaan asianomaisen vuosiluokan oppilaaksi niin kauan kuin oppilas saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.
- § Mahdollisuudesta suorittaa opinnoissa etenemisen esteenä oleva opintokokonaisuus erillisessä kokeessa sekä vuosiluokalle jäämisestä yleisen koulumenestyksen vuoksi on voimassa, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään

Päätöarviointi, erotodistus ja todistus yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittamisesta

- § Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksytysti suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus.
- § Kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta eroavalle oppilaalle annetaan erotodistus.
- § Perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta è (OPS)Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:
 - Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
 - Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
 - Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta
- § Päättö- ja erotodistukseen sekä perusopetuslain 46 §:n 2 momentissa tarkoitetulle oppilaalle annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 10 §:ssä säädetään. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei kuitenkaan merkitä

Arvioinnin suorittaja ja tieto arviointiperusteista

- § Oppilaan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai opintokokonaisuuden osalta *oppilaan opettaja*, tai jos *opettajia on useita, opettajat yhdessä*.
- § Käyttäytymisen arvioi oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.
- § *Vuosiluokalle jättämisestä* päättävät *rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä*.
- § Oppilaalla ja tämän huoltajalla on *oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin*

Arviointi eräissä tapauksissa

- § Lisäopetuksessa, perusopetuslain 10 §:n 4 momentissa tarkoitetussa vieraskielisessä opetuksessa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa ja muille kuin oppivelvollisille annettavassa perusopetuksessa *voidaan sen mukaan kuin opetushallitus määrää, poiketa* siitä, mitä edellä tässä luvussa säädetään.
- § Esiopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän, perusopetukseen valmistavan opetuksen arvioinnista on voimassa, mitä opetussuunnitelmassa määrätään

Arviointi ja tiedottaminen oppilaille ja vanhemmille

- § Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä on annettava riittävän usein tietoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen.(PoA 10§1)
- § Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa
- § Oppilaalla ja tämän huoltajalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin(PoA 13 § 2)
- § Arvioinnin perusteena olevien tietojen dokumentointi ja säilyttäminen tärkeää oikeusturvan vuoksi (ks. Kuntaliiton Määräykset ja suositukset OPETUSTOIMI)

Arviointikriteereistä tiedottaminen, yhteistyö kodin kanssa LSAVI/1533/06.06.03/2012 (1.)

§ Kantelukirjoituksen mukaan lukiossa ei ilmoitettu opiskelijoille matematiikan MAA5-kurssin arviointikriteerejä ennen kurssin alkua. Kantelijan mukaan hänen tyttärensä meni kurssin ensimmäiseen kokeeseen tietämättä, että koesuoritus otetaan kurssin arvosanaa määriteltäessä huomioon siitä huolimatta, että opiskelija onnistuu korottamaan arvosanaansa uusintakokeessa. Kantelija on tyytymätön tyttärensä saamaan MAA5-kurssin arvosanaan 8, sillä hänen tyttärensä sai uusintakokeesta arvosanan 9-. Kantelija katsoo, ettei lukiossa ole noudatettu opetushallituksen ohjeistusta, jonka mukaan opiskelijan lopulliseksi kurssi-arvosanaksi tulee suorituksista parempi silloin, kun opiskelijalle annetaan mahdollisuus yrittää korottaa hyväksytyä kurssi-arvosanaa.

Arviointikriteereistä tiedottaminen, yhteistyö kodin kanssa LSAVI/1533/06.06.03/2012 (2.)

§ Lukiolain mukaan opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti. Opetushallituksen laatiman lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan opiskelijan opiskelemaan kurssin arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua paitsi mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. (Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallituksen määräys 33/011/2003, s. 220) Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus yrittää korottaa hyväksytyä kurssi-arvosanaa. Lopulliseksi kurssi-arvosanaksi tulee tällöin kyseisistä suorituksista parempi (s. 221). Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa ja motivoi opintoja. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa (s. 221).

§ Aluehallintoviraston saaman selvityksen perusteella lukiossa käydään jokaisen kurssin alussa läpi opinto-oppaan sisältö opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opinto-opas sisältää kurssin arviointiperusteet ja arvosanan määräytymisperusteet. Lehtori X:n antaman selvityksen mukaan hän kertoo opiskelijoille kurssin arviointiin vaikuttavista asioista lukuvuoden alussa. Kantelijan mukaan MAA5-kurssin alussa ei kerrottu arviointikriteereistä, uusintakoemenettelystä eikä kurssiarvosanan painotuksesta. Aluehallintovirasto katsoo riittävästi selvitetyn, ettei X kertonut MAA5-kurssin alussa opiskelijoille riittävästi kurssin arviointikriteereistä. Aluehallintovirasto kiinnittää lehtori X:n huomiota siihen, että kurssin arviointiperusteet on lukiolain 17 §:n 2 momentin nojalla selvitettävä opiskelijoille jokaisen kurssin alussa, jolloin niistä tulee keskustella opiskelijoiden kanssa. Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että lukion tulisi opetussuunnitelmassaan ja opinto-oppaassaan kiinnittää huomiota opiskelijan arvioinnista annetun informaation selkeyteen. Aluehallintovirastolle toimitetun selvityksen liitteessä olevassa otteessa opetussuunnitelmasta on kovin yleisellä tasolla selvitetty opiskelijan oikeusturvan kannalta tärkeitä arviointiin liittyviä seikkoja varsinkin hyväksytyn arvosanan korottamisen osalta.

- § Kantelijan mukaan lehtori X on kertonut kantelijan tyttärelle arvosanan muodostuvan kurssin kokeen ja uusintakokeen välisen keskiarvon suuruiseksi. X:n selvityksen mukaan arvosanaan on vaikuttanut uusintakokeen lisäksi hänen antama aikaisempi näyttö kurssilla. Rehtorin tulkinnan mukaan opiskelijan kurssiarvosanaksi tulee suorituksista parempi vasta sitten, kun opiskelija suorittaa kokonaan hyväksytyyn kurssin uudestaan.
- § Siltä osin kuin asia koskee kurssiarvosanan arviointiperusteita, asianomaisten näkemykset ovat ristiriitaiset. Kiistatonta näyttöä siitä, että lehtori X:n antama arvosana olisi perustunut vain kahden kirjallisen kokeen keskiarvoon, ei ole esitetty. Ottaen kuitenkin huomioon rehtorin virheellisen käsityksen, että opiskelijan kurssiarvosanaksi tulee suorituksista parempi vasta sitten, kun opiskelija suorittaa hyväksytyyn kurssin kokonaan uudestaan ja sen, että lehtori X ei ole selvityksessään tarkemmin eritellyt, miten hän on oppilaan tuntiosaamista arvioinut, aluehallintovirasto pitää lehtori X:n antamaa jaksoarvosanaa opiskelijan oikeusturvan kannalta varsin ongelmallisena. Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan hyväksytyä kurssiarvosanaa korotettaessa lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan lehtori X:n olisi tullut ottaa tämä arvioinnissaan huomioon. Tähän häntä olisi aluehallintoviraston käsityksen mukaan velvoittanut myös lukiolain 17 §, jonka mukaan opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua. Aluehallintovirasto ei pidä opiskelua kannustavana sellaista arviointia, jossa opiskelijan lisänäyttöä kirjallisessa kokeessa ei oteta täysimääräisesti ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti huomioon.

LSAVI/1533/06.06.03/2012 (5.)

§ Kantelijan kertoo soittaneensa rehtorille 13.12.2011 keskustellakseen kantelijan tyttären arvosanan määräytymistä. Rehtori lupasi keskustella arvioinnin oikaisusta lehtori X:n kanssa. Kantelija soitti tammikuussa uudelleen rehtorille, joka lupasi jälleen keskustella asiasta X:n kanssa. Kantelijan mukaan X:n vastausta arviointikriteereistä ei tullut koko kevään aikana. Aluehallintovirasto korostaa kodin ja koulun välisen yhteistyön tärkeyttä sekä viranomaisen velvollisuutta vastata asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin asianmukaisesti ja viivytyksettä. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan kantelijan tyttären MAA5-kurssin arvosanan määräytymistä koskevaa asiaa ei ole lukiossa hoidettu tältä osin asianmukaisesti, koska asian käsittely on viivästynyt joulukuusta 2011 maaliskuuhun 2012, jolloin lehtori X kertomansa mukaan on kuullut asiasta rehtorilta. Kirjallisen perustelun arvioinnilleen X on kertomansa mukaan antanut vasta 31.5.2012 lähettämässään sähköpostiviestissä. Aluehallintovirasto katsoo, että asia olisi tullut käsitellä koulun ja kodin välisessä keskustelussa viivymättä sen jälkeen kun kantelija on ollut asiasta yhteydessä kouluun eli viimeistään tammikuussa 2012, jolloin kantelija soitti uudelleen rehtorille.